

УДК 378.026:[37.011.3-051-044.352:78](045)

Соболь Н.В.,

аспірант кафедри теорії та методики

музичного мистецтва

Інституту мистецтв

Київського університету імені Бориса Грінченка

ЩОДЕННИК ХУДОЖНІХ ВРАЖЕНЬ ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

У статті розглянуто питання формування художньо-творчої толерантності майбутнього вчителя музики як професійної якості особистості педагога. Висвітлено особливості застосування автобіографічних методів у мистецькому освітньому просторі. Визначено та описано тематику, умови та правила ведення щоденника художніх вражень.

Ключові слова: *художньо-творча толерантність, майбутній вчитель музики, щоденник художніх вражень, інноваційні методи навчання.*

Постановка й обґрунтування актуальності проблеми.

Художньо-творча толерантність майбутнього вчителя музики — нове поняття у мистецькій педагогіці, яке потребує детального вивчення. Ми розуміємо дане явище як результат осмислення художнього твору особистістю; її внутрішнього діалогу із митцем через отождошення себе і своїх вподобань із культурною епохою, у якій твір зароджувався; осягнення художнього замислу через прийняття художніх традицій конкретних жанрів, стилів і напрямків [3].

Існує вислів «про смаки не сперечаються», згідно з яким кожна людина має свої інтереси та віддає перевагу тим чи тим художнім явищам, особливо у сфері мистецтва і музики. Але, все ж таки, між людьми повинна бути взаємоповага, терпимість щодо естетичних вподобань, що, у свою чергу, є необхідною умовою для існування індивідів у соціумі. Іншими словами, художньо-творча толерантність може характеризувати схильність особистості до сприйняття результатів чужого самовираження через мистецтво, а щодо майбутнього вчителя музики (людини, яка займається мистецтвом професійно), йдеться і про уміння давати реальну оцінку художньому тексту, адекватно інтерпретувати його із врахуванням художніх особливостей твору.

На нашу думку, людину не можливо навчити або змусити бути толерантною, адже це має стати особистим надбанням кожної особистості, лежати в основі її життєвих принципів. Якщо сама ідея рівності, примирення, відкритості, співчуття, комунікабельності тощо не є пріоритетною для людини, тоді розуміння концепції толерантності не буде нею прийнято у повній мірі. Але, враховуючи специфіку своєї діяльності, майбутній вчитель музики апріорі не може бути інтолерантним, адже він постійно перебуває у контакт: а) з *людьми*, які мають свою систему цінностей та поглядів, а також б) з *творами мистецтва*, які є носіями естетичних ідей, закладених у них митцем, виконавцем, суспільством вцілому.

Таким чином, виникає запитання — яким чином можна ненав'язливо формувати у студентів художньо-творчу толерантність? Одним з таких методів, на нашу думку, може стати метод ведення щоденника художніх вражень.

Аналіз наукових досліджень. Щоденник, як автобіографічний метод, у своїй практиці досліджували психологи (метод описаний у працях С. Борисова, В. Вітвіцького, М. Михеева, Н. Осухової, А. Прогоффа, В.-І. Томаса, З. Фрейда та ін.) та літературознавці (О. Галич, Л. Гінзбург, А. Жірд, О. Мілецький, Д. Мінець, К. Танчин, А. Тартаковський та ін.). У педагогіці щоденник розглядають як один із методів педагогічного спостереження, фіксації результатів експериментальних досліджень (М. Басов, П. Каптерев, Л. Коломієць та ін.).

Метою даної статті є обґрунтування методу ведення щоденника у контексті мистецької педагогіки, зокрема у процесі формування художньо-творчої толерантності майбутнього вчителя музики.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, важливим завданням формування художньо-творчої толерантності майбутнього вчителя музики є навчити студентів говорити про мистецтво (зокрема музику), обґрунтовувати свою точку зору і вміти слухати інших. Для цього ми пропонуємо використовувати у навчальних цілях метод ведення щоденників. Найчастіше даний метод використовується у психології задля отримання даних про перебіг діяльності учасників проектів чи експериментів на відстані, психодіагностики [1].

Метод ведення щоденників має яскраво виражену суб'єктивність, адже людина, яка веде щоденник, описує події, які з нею трапляються, та явища, які її супроводжують, з власної точки зору, при цьому фільтруючи інформацію та інтерпретуючи її за власним бажанням [2]. У контексті нашого дослідження вивчення такої суб'єктивної точки зору якраз є цікавим та корисним, оскільки нам необхідно створити

умови, за яких кожен учасник навчального процесу мав би рівні умови для самовираження та висловлення власної думки.

Щоденник художніх вражень може слугувати методом спонукання майбутніх учителів музики до сеансів художньої комунікації з творами мистецтва у вигляді ведення коротких записів та нотаток. Форма щоденника дозволяє студентам здійснювати аналіз переглянутих (прослуханих) творів та провести самоаналіз своїх вражень (на що звернув увагу, що зацікавило, що не сподобалося і т.д.). Даний метод слугує допоміжним важелем у процесі організації художньої самоосвіти студентів, але й стає наглядним прикладом того, наскільки активну чи пасивну позицію займає студент у мистецько-культурному плані. Записуючи яскраві художні враження та події зі свого життя, студент зможе краще орієнтуватися у культурних подіях свого міста, України та закордону, це стане стимулом слідкувати за культурно-мистецьким життям, допоможе самовизначитися у власних художніх вподобаннях.

У процесі впровадження методики формування художньо-творчої толерантності майбутніх учителів музики, студентам можна запропонувати створити власний електронний (або, за бажанням студентів, паперовий) щоденник, у якому вони будуть описувати своє дозвілля: записувати інформацію про усі культурні заходи, на яких вони будуть присутні протягом наступних кількох місяців (концерти, виставки, презентації, вистави тощо), їх програму (що було представлено, ким було виконано), висловлювати свої враження та коментарі щодо побаченого (почутого). Крім того, у щоденнику слід описувати книжки, які студенти читають поза навчальним планом, у разі створення власного художнього продукту, його також слід описати. Окремо потрібно підкреслити, що до уваги беруться не лише приклади комунікації з «класичним» мистецтвом, але й із сучасними мистецькими формами, як то події субкультурних течій, знайомство з творчістю нових музичних гуртів; концерти некласичної музики, які було відвідано; новинки медіа-культури, кіно і телебачення, з якими студент ознайомився за час ведення щоденника. Отже, у щоденнику художніх вражень має бути відображено усі види мистецько-культурного дозвілля молоді.

Альтернативою ведення щоденника студентам може бути запропоновано використовувати соціальні мережі задля відображення свого досвіду художньо-культурної комунікації. Мається на увазі використання публічних акаунтів студентів у Facebook, Twitter, Instagram, LiveJournal, ведення ними блогів тощо. У такому разі, студентам дається завдання публікувати індивідуальні пости із описаною вище темати-

кою, підкріплені медіа-файлами, зображеннями, фотографіями, посиланнями, хештегами тощо.

Даний вид активності вирішує одразу кілька важливих завдань, а саме: робить процес самоосвіти студентів цікавим, доступним, актуальним їх щоденному життю; включає новітні технології у навчальний процес, стираючи при цьому розмежування між навчанням та дозволяючи молоді; дає відкритий доступ до інформації усім учасникам навчального процесу, оскільки кожен зможе побачити, оцінити, висловити свою думку про ті чи ті заходи, які відвідує інший студент; дозволяє викладачеві в режимі он-лайн спостерігати за інтенсивністю роботи студентів, аналізувати ставлення та добросовісність під час виконання завдання.

Щоденник художніх вражень презентується кожним студентом на спеціально відведеному занятті в кінці вивчення теоретичного курсу із проблем формування художньо-творчої толерантності майбутніх вчителів музики та відповідно оцінюється за такими критеріями: систематичність заповнення щоденника, логічність викладення матеріалу, вміння робити обґрунтовані висновки та висловлювати судження щодо художніх явищ, оригінальність оформлення, креативність під час презентації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, щоденник художніх вражень є доступним, цікавим, сучасним методом формування художньо-творчої толерантності майбутнього вчителя музики. Застосування даного методу у роботі зі студентами створить вдале підґрунтя для стимулювання пізнавальної активності молоді, сприятиме виробленню бажання у них долучатися до світу мистецтва та обмінюватися своїм досвідом з іншими. У перспективі планується апробація методу ведення щоденника художніх вражень у практичній роботі зі студентами з подальшим його удосконаленням.

Література

1. Кутузова Д. Ведение «структурированного дневника» по методу Айры Прогоффа / Д. Кутузова // Консультативная психология и психотерапия. — 2009. — № 1. — С. 121-135.
2. Матвеева О. Жанрова специфіка літературного щоденника / О. Матвеева // Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. — 2010. — Вип. 17. — С. 41-47.
3. Соболь Н. Феномен толерантності майбутнього вчителя музики: теоретичний аналіз проблеми / Н.В. Соболь // Наукові записки [Національного

педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова]. Сер. 14: Теорія і методика мистецької освіти. — Вип. 18 (23). — К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. — С. 50–53.

В статье рассмотрены вопросы формирования художественно-творческой толерантности будущего учителя музыки как профессионального качества личности педагога. Освещены особенности применения автобиографических методов в художественном образовательном пространстве. Определены и описаны тематика, условия и правила ведения дневника художественных впечатлений.

Ключевые слова: художественно-творческая толерантность, будущий учитель музыки, дневник художественных впечатлений, инновационные методы обучения.

The article deals with the problem of development of future music teacher's artistic tolerance as an educator's professional quality. It highlights special aspects of autobiographical methods of implementation into the arts educational environment. It defines and presents guidelines how to keep records in the diary of personality's artistic experiences.

Key words: artistic tolerance, future music teacher, diary of artistic experiences, innovative methods of learning.